

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2012 | Vol. 4 | No. 1 | ISSN 1803-8220

NYE, Joseph S. (2011). *Future of Power*. New York: Public Affairs. 320 pp. ISBN 1610390695.

RECENZE MARTINA RIEGLA

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií

NYE, Joseph S. (2011). *Future of Power*. New York: Public Affairs. 320 pp. ISBN 1610390695.

Specialista na problematiku teorie moci J.S. Nye se ve své nejnovější monografii „*Future of Power*“ vrací ke konceptům *soft* a *smart power*, které osobně vnesl do geopolitické teorie a odborné diskuse. Hlavním tématem monografie jsou dva kvalitativně odlišné módy transice moci v současném světě vyznačujícím se všestrannou komplexností. Prvním je přesun těžiště moci mezi státy (*power transition*) – tedy dynamický proces odehrávající se mezi globálními velmocemi či státy aspirujícími na status globální velmoci. Druhým je přesun moci od států k nestátním aktérům (*power diffusion*), přičemž Nyeho analýza se zaměřuje především na přesun globálního těžiště geopolitické moci mezi Spojenými státy a Čínou, který mnozí analytici odvozují od rostoucí ekonomické síly Číny. Ta podle mnoha analytických předpokladů předežene v absolutním měřítku ekonomiku USA v roce 2038, podle GoldmanSachs dokonce již v roce 2027.

Recenzovaná monografie je strukturována do tří částí, přičemž první z nich se zabývá teoretickým vymezením konceptů moci v globálních záležitostech – v této části jsou definičně vymezeny termíny ekonomická, vojenská a *soft power*. Ve druhé části Nye přechází plynule k problematice mocenské transice a s ní spojené otázce mocenského úpadku USA. Poslední část je věnována fenoménu *smart power* a Nye v ní definuje pět globálních hrozeb současného světa, se kterými se musí USA vyrovnat, aby si zachovaly své dominantní postavení ve světové politice.

Pojem *soft power*, který je ve své podstatě deskriptivní a nikoli normativní (NYE 2011: 81) patří ke geopolitickým konceptům neodmyslitelně spojeným s koncem bipolárního uspořádání světa a konce Studené války. Nye koncept představil v roce 1990 ve svém díle *Bound to Lead: The Changing*

Nature of American Power, kdy převládal optimismus spojený s úvahami o konci dějin a nevyhnutelné výhře liberální demokracie. Mnoha analytiky byl tento koncept odmítnut: „*Sceptics have dismissed soft power as one of those beautiful academic ideas that failed a lot of foreign policy tests and argues that Arbes weren't stopped by even the deepest cultural affinity.*“ [NYE 2011: 81]

Kritici konceptu *soft* a *smart power* zpravidla, a je nutné podotknout, že zcela správně, poukazují na fakt, že pokusy o objektivní analýzu moci zpravidla ztroskotaly na nemožnosti nastavit kritéria k hodnocení a kvantifikaci jednotlivých zdrojů moci. I sám Nye poukazuje na pokus Raye Clinea, jehož pokus o objektivní kvantifikaci mocenského potenciálu jednotlivých států, vedl k absurdní predikci, že SSSR disponoval v průběhu velmocenského soutěžení dvojnásobným mocenským potenciálem než USA [NYE 2011: 4]. Fakt, že mocenský potenciál jednotlivých aktérů nelze precizně kvantifikovat v důsledku přítomnosti *soft* faktorů moci by bylo intelektuálně rigidní.

Oproti tomu termín *smart power* vychází z pozdějšího díla J.S.Nye, se kterým přišel v roce 2004 v knize *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Zatímco v dřívější tvorbě se Nye zaměřoval především na rozdíl mezi *soft power* a *hard power* a analýzou toho, proč *hard power* sama o sobě nepostačí k projektování moci na globální úrovni.

Termín *smart power* naopak definuje potřebu kombinovat donucování skrze *hard power* a přesvědčování na základě přitažlivosti skrze *soft power* jako základ úspěšné (vítězné) strategie podle teorie her v mezinárodní politice. Obdobně jako v předchozích textech je těžiště úvah zaměřeno na analýzu postavení USA coby globálního, byť,

přínejmenším z pohledu ekonomické moci, slábnoucího hegemona.

Nye v závěru definuje hlavní hrozby současného světa a hledání adekvátních nástrojů a strategií k zachování globální hegemonie USA, případně k řízenému přechodu k systému multipolárního světového uspořádání. To však za předpokladu, že Čína se dostane zpět na pozici ekonomického hegemona, kterou ztratila v roce 1750, což je evergreenem nejrůznějších analytiků, kteří se s oblibou předhánějí v odvážných odhadech, kdy Čína předstihne USA na pozici největší ekonomika světa. Nye přesvědčivě analyzuje důvody, proč jednotlivé úvahy o návratu Číny na post světové ekonomické jedničky jsou problematické, jaké limitující faktory a strategická rizika potenciálně limitují schopnost Číny projektovat svou rostoucí ekonomickou sílu do geopolitického vlivu i limity ekonomického růstu Číny.

Nyeho empiricko-skeptický přístup ke zkoumané problematice nutí k zamyšlení nad cca dvě desítky let starými predikcemi analytiků o nezadržitelném nástupu Japonska na post ekonomické mocnosti č. 1 na úkor USA. Všeobecně sdílené a značně nekritické úvahy o přesunu mocenského těžiště ze Západu ve prospěch nově se tvořícího hegemona v Asii vyplývá především z přetrvávajícího přesvědčení, že „*at the end of Cold War, some analysts proclaimed that geoeconomics had replaced geopolitics...Economic power would become the key to success in world politics*“. [NYE 2011: 51] Nicméně Nye argumentuje, že transformace ekonomické moci ve vojensko-politickou, což by předpokládala marxistická tradice či liberálové 19. století, není automatická a vyžaduje naopak sofistikovanou aplikaci *smart power*, kterou nelze centrálně řídit z politického centra a cílenou alokací ekonomických zdrojů (Peking utrácí miliardy dolarů na propagaci vlastního jazyka – zejména v Africe, budování mediálních impérií ve snaze napodobit BBC, CNN atd., protože nástroje *soft power* nejsou na rozdíl

od *hard power* plně pod kontrolou vlád [NYE 2011: 83].

Na pesimistické předpovědi o úpadku USA a nezadržitelné ekonomicko-mocenské dominanci Číny, které v současnosti zaplevelují odbornou geopolitickou diskusi, dává Nye závěrem jednoznačnou odpověď v podobě definice pěti klíčových globálních rizik i strategií, včetně odpovědí na to, jak jím čelit:

1. prolnutí terorismu a šíření jaderných materiálů – odpovědí je efektivní protiteroristická politika, zabránění šíření zbraní hromadného ničení, stabilita na Středním východě, řešení problému zhroucených států.
2. politický islám – odpovědí je otevřený obchod, ekonomický růst, rozvoj občanské společnosti, politická participace.
3. růst nepřátelského hegemona v a Asii – odpovědí je udržení dobrých vztahů s Japonskem, Indií a dalšími státy v regionu.
4. ekonomická deprese – odpovědí je redukce závislosti na ropě.
5. ekologická tragédie jako jsou změny klimatu – odpovědí je energetická politika a leadreship v otázce klimatických změn.

Pokud budou USA efektivně reagovat na geopolitické hrozby současného světa, podaří se jím uchovat si své mocenské postavení, případně být aktivním moderátorem geopolitických změn na globální úrovni, argumentuje Jospeh S. Nye ve své nejnovější monografii.

Mgr. Martin Riegl, Ph.D.¹

¹ Autor je odborným asistentem na Institutu politologických studií FSV UK v Praze. Kontakt: rieg@fsv.cuni.cz.